

"דו"ח בן-שחר מצעיד אותנו לתוך מבוי סתום. אנחנו כבר רצים אמוק, ואי-אפשר לעצור את התהליך!"

בעוד שבוע צריך להתחיל יישום המוצותיה של ועדת בן-שחר. כאשר פורסם הדו"ח הראשונה, נתקבל בתרועת-שימחה. השבוע, ערב הפעלתו, גאה גד הרינונים נגדו, וצבירים שונים אימו כמאבק נגדו.

האדם הראשון שהרים את קולו נגד דו"ח בן-שחר היה ברוך נאדל. השבוע, עם הופעת הספר "דו"ח נאדל", ראיון "העולם הזה" את נאדל על משמעויות הדו"ח.

"דו"ח בן-שחר -

מעילה בתפקיד!"

יארדים לא מעטים של לירות שלא גבו מהם מס-הכנסה. אנחנו יכולים לומר שמול כל 3 לירות לבנות יש 2 לירות שחורות. אבל 3 הלירות הלבנות הולכות ברגל, ו-2 הלירות השחורות נוסעות במכונית. כאשר הממשלה נותנת דלק על חשבון הציבור לבעלי המכונית השחוריה, ומטילה על רגליהם של בעלי הכסף הלבן כבלים — מס-הכנסה ושאר המיסים הישירים ואחרי שלא לה נותנים דלק על חשבון הציבור למכונית המפוארת, ולא לה מטילים כבלים על הרגליים, אומרים: נו, טוב, נראה. עכשיו תתחרו, והכל תלוי בכישרון האישי. ואני אומר: התחרות כאן אבודה מראש. הכלכלה הלבנה הפסידה בה.

את הכלכלה הלבנה אנחנו מכירים: זוהי הכלכלה שאנחנו מכירים ורואים יומיום. זהו הכסף שמונח לנו בכיס. אבל איפה מור נחים אותם המיליארדים הרבים שאתה מגי דור אותם ככלכלה שחורה? האם הם בארץ, או בשווייץ? האם הם מונחים בכסף, או כי יחלומים, או בזבז, או בדירות?

הם קיימים בכל הצורות. הם קיימים גם כדולרים שיבואנים אינם מביאים ארצה מחוץ העמלה שהם מקבלים בדולרים. היבואנים מביאים ארצה רק 30 אחוזים מעמלותיהם בדולרים. במדינה הטוענת שבגלל הדולר היא מוכנה לעשות כל דבר שהוא — לסחא את הלירה

ההכנסה הזאת, התיסכון הפרטי באותה שנה היה 14 מיליארד. כלומר, יוצא שכאילו תושבי ישראל חסכו למעלה ממחצית הכסף שהם הרוויחו. זהו, כמובן, אבסורד מוחלט. ומכיוון שהתיסכון של 14 מיליארד הוא מיספר נכון, צריכים להסיק שההכנסה הפרטית חסנויה לא היתה 26 מיליארד, אלא סכום שממנו אפשר לחסוך 14 מיליארדים.

כן, כן, אני אומר: ההכנסה הלאומית לא היתה 31 מיליארד, אלא משהו בסדר-גודל המתקרב ל-50 מיליארדים. במילים אחרות, ההכנסה הלאומית האמיתית היתה גבוהה ב-50 אחוזים ומעלה מההכנסה הרישית. ובכן, אם נאמר שמעל ל-31 המיליארדים הרישמיים היו עוד 17-18 מיליארד לירות של כסף שחור טהור — כי יש גם בתוך ה-31 מיליארד כסף שחור — אנחנו רואים את סדר-הגודל של הכלכלה השחורה. וצריך להבין, שהכלכלה הזאת מרוכזת בידיים מעטות, והיא כולה כסף שאנשים מנסים להיפטר ממנו. יש הבדל בין מיליון לירות, שאותן מקבלים כמה מאות שכירים כשכרם, והולכים לשלם בזה את שכר-

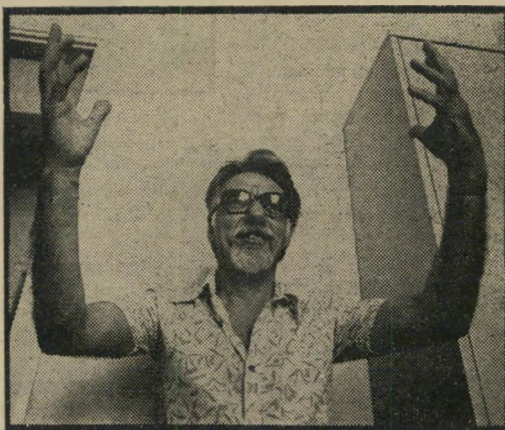
כאיזו כמיקרה הופיע הספר "דו"ח נאדל" כמה ימים לפני הפעלת הדו"ח של ועדת בן-שחר. אתה היית הראשון שתקף את דו"ח בן-שחר, בשעה שכל העיתונים בארץ קשרו לו כתרים. עכשיו, אחרי שהוויכוח כבר נמשך כמה שבועות, ואנחנו עומדים לפני הפעלת המסקנות של בן-שחר, איך היית מגדיר את הדו"ח לאור המחקר שלך?

הדו"ח של בן-שחר, אם לנסות להגדיר אותו במישוט אחד, הוא הניסיון — מודע או בלתי-מודע, זה לא חשוב — להצדיק את השיטה הקיימת. קרי, האידיאולוגיה של שיטת-המיסוי הנוכחית. שלכאורה הדו"ח יוצא נגד דו"ח בן-שחר — שיש בו גם כמה נקודות צדדיות חיוביות — בעיקרו איננו נוגע בכלל בנושא העיקרי של מס-ההכנסה בישראל. כלומר — הכלכלה השחורה, מיליארדי הלירות השחורות הנמצאים לחלוטין מחוץ לכל הסטטיסטיקות הרישמיות, ואשר הם הקובעים היום את דמות הכלכלה בישראל, מחירי בתי-הספר, בתי-החולים וכבישים, ומחיר הביטחון — כל המחירים האלה נקבעים לפי הכסף השחור.

הכסף השחור הוא הקובע היום את דמות הכלכלה והחברה בישראל.

איך יכול הכסף השחור לקבוע את מחירו של בית-הספר או של בתי-החולים? הכסף השחור, אשר קיים בישראל כימעט מרגע שקמה, אבל הסך כוח אדיר ומרוכז בידיים מעטות עם הקמת

..הכסף השחור הוא הקובע היום את דמות הכלכלה והחברה בישראל"

"זהו מיסטר המבוסס על שנור!"

הדירה, ואת החוב במכולת, ואולי לקנות נעליים לילד — אסכי הרבה עיתונאים בישראל חושבים שזה עוול אם השכיר יכול לקנות נעליים לילדים שלו — הכסף הזה הוא כסף כבד, שאיננו פועל על קטרי האינפלציה. לעומת זאת, אם מיליון לירות נמצאות ביד אחת של אדם שמנסה להיפטר מהן — פירושו של דבר שהוא מרוץ ויקנה בזה דירה לו, ודירה לבתו — כי לבת אין תיק במס-הכנסה, והוא ישתדל שממחר הדירה, חלק גדול לא יירשם. ואז, חלק מהכסף השחור שלו הופך כסף שחור של קבלן-הבניין, שינסה להיפטר ממנו ויררוץ מהר ויקנה בזה מיבואן חפצי-יבוא יקרים. והיבואן שוב ינסה להיפטר מזה, ויררוץ ויקנה משהו אחר.

זאת אומרת, לפי דברך, שעל כד לירות העובדות בשוק הרישמי יש כמירה אחת אחרות: לעומת ישראל הרישמית יש ישי ראל שנייה, שהיא כמחצית נדרה של ישראל הרישמית. האם זה נכון?

לא. מפני שגם ב-31 מיליארד הלירות של ההכנסה הלאומית הרישמית — ואפילו ועדת בן-שחר הצליחה למצוא כמה מיליארדים שחורים בתוך זה — היו מילי-

קו ברילב ועם תקציב-הביטחון המופרזים של אחרי מלחמת שתי-הימים — מאחר שהוא כסף שחור ואי-אפשר להכניס אותו למעגל-הייצור, הוא רץ למעגל-הצריכה. שם הוא רץ ראשית כל לענף-הבנייה, והעלה מאוד את מחיריו. ענף-הבנייה העלה את מחיריו בהתאם ליכולתם של אנשי הכסף השחור, ויכולתם היא בלתי-מוגבלת. בגלל תקציב-הביטחון, ותקציבי הפיתוח לטו-גיהם, בעזרת אי-גיבוייה של מס-הכנסה.

ההון השחור, הבא מתקציבי הביטחון והפיתוח, זורם אל כל המשק: אל היבואנים, אל הנגרים, אל הקבלנים וכן הלאה. הוא יוצר שיכבה רחבה של אנשים שיש בידם כסף בלתי-מוגבל, והם קובעים את המחירים של הדירות, ובהתאם למחירי הדירות נקבעים מחירי בתי-הספר. כי שום קבלן לא יבנה בתי-ספר, אלא במחירים ששוק-הבנייה הפרטי משלם אותם.

כמה שארות, כדי שאדם רגיל, שאינו מצוי בכלכלה, יבין את מימדי התופעה שאתה מדבר עליה. כשאתה אומר "כלכלה שחורה", מה המימדים שלה לעומת הכלכלה הלבנה, הרישמית?

אתן דוגמה משנת 1974-73. שהיא השנה האחרונה שעליה יש כבר מיספרים מסודרים. בשנת 1974-73, לפי המיספרים הרישמיים, היתה ההכנסה הלאומית 31 מיליארד לירות. אם ננכה מזה את המיסים הישירים — מס-הכנסה, ביטוח לאומי, מיסי הסתדרות, עיריות וכדומה — ונוסיף לזה הכנסות פרטיות, לא מתוך ההכנסה הלאומית אלא פיצויים מגרמניה והעברת כספים מחו"ל — נקבל, לפי המיספרים הרישמיים, הכנסה פרטית פנוייה של פחות מ-26 מיליארד לירות. מתוך

ומדינת ישראל הצליחה לעשות דה-ציניזציה של היישוב היהודי בארץ-ישראל"

לתת ליצואנים כל מיני תוספות, שניתנות, אגב, ללא בדיקה — במדינה כזאת אומר ש-רהאוצר בגלוי בכנסת: בקשר ל-70 אחוזים מעמלות היבואנים, אני מקווה שי מביאים אותם.

ובכן, זה מונח גם בשווייץ בצורת עמלות-יבואנים שלא הובאו, זה מונח בשווייץ גם בצורה של כסף שחור אשר הובא מהארץ. זה מונח בכספות של יחלומנים, אשר מחזיקים את רכושם בצורת יחלומים, כי הם עור שים מאות מיליוני לירות רווחים בשנה, ומשלמים מס-הכנסה כאילו הם עושים רק עשרות מיליונים. זה מוחזק על-ידיהם, כמובן, גם בצורת דירות. הדירות הן הדרך המקובלת ביותר על הכסף השחור.

אילו היו בודקים היום את כל הדירות בישראל היו מגלים, לדעתי, עשרות מיליארדי לירות שחורות. נוסף לזאת הם נמצאים בצורה של איגרות-חוב צמודות למדד למוכ"ז. הכסף השחור נמצא אפילו בחשבונות-חיי-סכון בבנקים.

מובן שרק חלק קטן מהכסף השחור נמצא בצורת כסף ממש, מפני שכולם בורחים ממנו כל הזמן. הכסף השחור, שרק מיליארדים בודדים ממנו נמצאים בצורת מטבע, הוא בסך-הכל אותו דינאמו של הכלכלה השחורה, ההורס את כלכלת ישראל על-ידי כך שהוא יוצר אינפלציה, על-ידי כך שהוא מגדיל את הפערים, על-ידי כך שהוא מגדיל את אחוז המתווכים על חשבון עובדי עבודה יצרנית — כי בישראל לא קבא לעבוד עבודה יצרנית, ודאי לא כשכיר ואפילו לא כבורגני יצרן.

אינני רוצה לומר, חלילה, שמיפעל-תעשייה לא מרמים את מס-ההכנסה במאות מיליונים או מיליארדים בשנה. הם מרמים. אבל יותר קשה לרמות במיסעל תעשייתי